

Statistische Trends

Huishoudens betalen bijna 10 procent minder voor energie

Arlen Hoebergen
Manon van Middelkoop

2020

Inhoud

1. Inleiding 3
2. De ontwikkeling van de prijs van energie 4
3. Grotere daling energierekening door lager verbruik 8
4. Verschillen tussen huishoudens 10
 - 4.1 Uitgangspunten analyses 10
 - 4.2 Spreiding tussen groepen huishoudens 11
 - 4.3 Spreiding binnen groepen huishoudens 13
5. Toelichting 14
- Referenties 16

In januari 2020 daalde de gemiddelde prijs van energie voor huishoudens met bijna 10 procent ten opzichte van een jaar eerder. Bij een gelijkblijvend gas- en elektriciteitsverbruik is een gemiddeld huishouden op jaarbasis 170 euro goedkoper uit. Dit komt vooral doordat huishoudens meer energiebelasting terugkrijgen, maar ook omdat de gemiddelde leveringstarieven voor elektriciteit en gas lager liggen dan in januari 2019.

Rekening houdend met een afnemend jaarverbruik door energiebesparing is in januari 2020 de gemiddelde jaarlijkse energierekening 210 euro lager dan in januari 2019.

Er zijn grote verschillen tussen huishoudens, afhankelijk van het verbruik.

Huishoudens met een laag energieverbruik gaan er meer op vooruit dan huishoudens met een hoog verbruik.

1. Inleiding

De energierekening van de meeste huishoudens bestaat uit de gas- en elektriciteitsrekening. De hoogte ervan wordt bepaald door de prijs van gas en elektriciteit en het verbruik. Op de prijs heeft een huishouden relatief weinig invloed. Het huishouden kan op zoek gaan naar een goedkopere leverancier, maar verder is de prijs afhankelijk van netbeheerders, de inkoopprijs van leveranciers en de belastingtarieven. Het verbruik kunnen huishoudens deels zelf beïnvloeden door gedragskeuzes en het nemen van energiebesparende maatregelen, zoals het aanbrengen van isolatie of de aanschaf van energiezuinige apparaten. Maar een zachte of strenge winter hebben we niet in de hand. In dit artikel gaan we in op de ontwikkeling van de energierekening door prijsveranderingen in de afgelopen twee jaar en op de spreiding in de energierekening tussen verschillende huishoudens.

Vanaf maart 2020 publiceert het CBS maandelijks de gemiddelde consumentenprijzen voor de componenten van de energierekening. Met behulp van deze [StatLinetabel](#) kan een gemiddelde gas- en elektriciteitsrekening berekend worden (zie toelichting Berekening van een gemiddelde energierekening). Daarvoor zijn ook gegevens nodig over het (verwachte) energieverbruik van huishoudens (zie toelichting Gemiddeld gas- en elektriciteitsverbruik). In dit artikel vergelijken we de energierekening op jaarbasis uitgaande van de gemiddelde prijzen in verschillende maanden. Dit doen we op een aantal manieren.

Allereerst vergelijken we de nieuwste maandcijfers van januari 2020 met die van een jaar eerder op basis van het verwachte energieverbruik voor 2020. Dit is een zuivere prijsvergelijking en geeft antwoord op de vraag hoe energieprijzen voor consumenten zich in de afgelopen twaalf maanden hebben ontwikkeld. Uit deze vergelijking blijkt dat bij een gelijkblijvend verbruik de gemiddelde jaarlijkse energierekening in januari 2020 met 170 euro daalde in vergelijking met een jaar eerder. In hoofdstuk 2 laten we zien waardoor deze prijsdaling wordt veroorzaakt en welke rol belastingen en de andere prijscomponenten hierin spelen.

In hoofdstuk 2 laten we ook zien hoe energieprijzen zich in de afgelopen twee jaar van maand-op-maand hebben ontwikkeld. Hieruit blijkt dat prijzen in januari geen goede voorspeller zijn van de prijzen in de rest van het jaar. Vooral de variabele leveringstarieven variëren van maand-tot-maand door veranderingen op de mondiale energiemarkt. De tarieven kunnen in het verloop van 2020 dus zowel verder dalen of stijgen.

In hoofdstuk 3 laten we vervolgens zien hoe de gemiddelde energierekening niet alleen verandert door prijsontwikkelingen, maar ook door een veranderend energieverbruik. De afgelopen jaren daalt het gemiddelde energieverbruik en het is de verwachting dat dit doorzet. Het gecombineerde effect van prijs- en verbruiksdaling op de jaarlijkse energierekening bedraagt tussen januari 2019 en januari 2020 gemiddeld 210 euro.

De gemiddelde energierekening geeft een beeld van de algemene ontwikkeling, maar de spreiding rond dit gemiddelde is groot. Prijsontwikkelingen bij een laag energieverbruik verlopen anders dan bij een hoger energieverbruik. In hoofdstuk 4 laten we deze verschillen zien voor verschillende groepen van huishoudens.

2. De ontwikkeling van de prijs van energie

Om te beginnen bekijken we de prijsontwikkelingen tussen januari 2019 en januari 2020. Als we de prijsontwikkeling willen laten zien, dan ontkomen we er niet aan om de prijs te nemen bij een gemiddeld verbruik. De energieprijzen bestaan namelijk uit vaste en variabele componenten. Alleen het variabele deel is afhankelijk van het verbruik. Door het verbruik vast te zetten, en dus in verschillende perioden uit te gaan van hetzelfde verbruik, kunnen we de prijseffecten bekijken. Voor dit verbruik nemen we een gemiddeld jaarverbruik. We doen dit omdat het verbruik in de winter hoger ligt dan in de zomer en het niet logisch is om een gemiddeld verbruik in januari te nemen.

Maandelijkse update van energieprijzen

In januari vinden vaak de grootste veranderingen plaats in de energieprijzen. De netbeheerders en leveranciers passen hun prijzen aan en de overheid wijzigt de belastingtarieven. De belastingtarieven liggen vast voor de rest van het jaar, maar de vaste kosten voor het netbeheer en de leveringstarieven kunnen veranderen gedurende het jaar. Om de maandelijkse wisselingen in prijzen te vergelijken wordt elke maand de gemiddelde jaarlijkse energierekening berekend met deze nieuwe prijs (bij een gelijkblijvend jaarverbruik). Er wordt geen voorspelling gegeven van de komende maanden en daarmee een jaarrekening van 2020, maar we geven een beeld van de gemiddelde energierekening volgens de laatste inzichten in de prijsontwikkeling.

Het geraamde gemiddelde verbruik in 2020 is 2 450kWh elektriciteit en 1 197m³ gas.¹⁾ Er zijn evenwel grote verschillen in verbruik tussen huishoudens, onder meer door de grootte en ouderdom van de woning. In hoofdstuk 4 gaan we hier verder op in.

Energierkening daalt met 170 euro

In januari 2020 komt de gemiddelde jaarlijkse energierekening uit op 1 574 euro (zie figuren 2.1 en 2.2 en toelichting Berekening van een gemiddelde energierekening). Dit is 170 euro minder dan in januari 2019 bij hetzelfde verbruik. Hiermee daalt de gemiddelde prijs van energie voor huishoudens met 9,7 procent ten opzichte van een jaar geleden.

Het grootste verschil in de energierekening tussen januari 2020 en een jaar eerder zit in de heffingskorting (zie toelichting Belastingen op energie). De vaste heffingskorting gaat met bijna 216 euro omhoog. De variabele energiebelasting op elektriciteit daalt iets en de opslag duurzame energie (ODE) stijgt. Bij een gemiddeld verbruik stijgt de belasting op elektriciteit met 22 euro op jaarbasis.

Bij aardgas gaan huishoudens gemiddeld 94 euro meer belasting betalen. Dit komt doordat zowel de energiebelasting als de ODE op gas omhooggaan.

Per saldo betalen huishoudens afgerond 100 euro minder energiebelasting bij een gemiddeld verbruik. Huishoudens met een laag verbruik hebben een groter voordeel dan huishoudens met een hoog verbruik. Dit komt omdat de energiebelasting en ODE per kilowattuur en per m³ betaald worden, terwijl de heffingskorting een vast bedrag is.

In januari 2020 daalden de variabele leveringstarieven voor zowel elektriciteit als gas in vergelijking met een jaar eerder, maar de vaste kosten voor levering stegen. Ook de vaste transportkosten stegen licht. In totaal betalen huishoudens voor transport en levering gemiddeld 58 euro minder voor gas en 13 euro minder voor elektriciteit (zie figuur 2.1).

2.1 Verandering van de energierekening tussen januari 2019 en januari 2020

Jaarrekening energie 2020		Verandering t.o.v. januari 2019 ²⁾
	Januari 2020 ¹⁾	
Elektriciteit 		
Transport	€242	€3
Levering	€256	-€16
Energiebelasting en ODE	€371	€22
Gas 		
Transport	€185	€7
Levering	€453	-€65
Energiebelasting en ODE	€595	€94
Energiebelasting algemeen 		
Heffingskorting energiebelasting	-€527	-€216
Totaal³⁾	€1 574	-€170

¹⁾ Op basis prognose verbruik 2020 (2 450 kWh en 1 197 m³). Bedragen zijn inclusief btw.

²⁾ Bij gelijkblijvend verbruik.

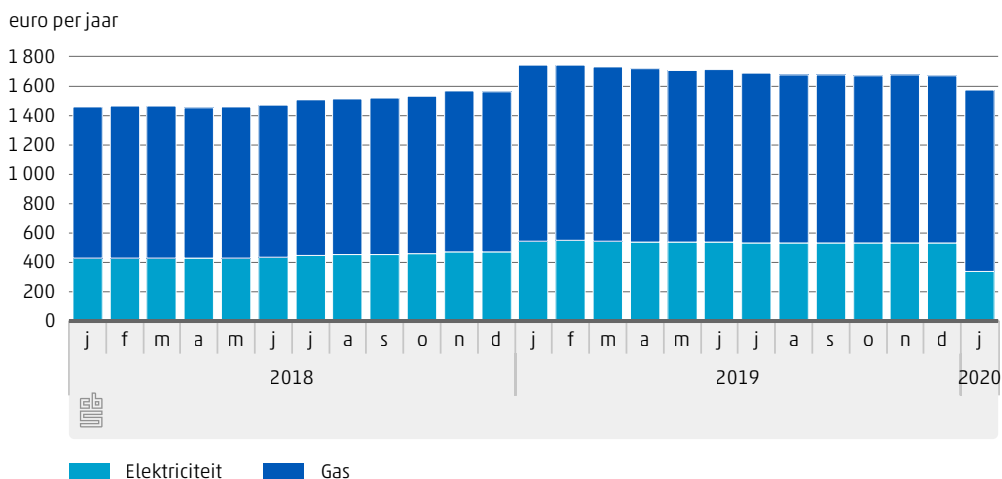
³⁾ De bedragen tellen niet precies op tot het totaal door afrondingen.

¹⁾ Gemiddelde verbruiken voor gas en elektriciteit zijn gebaseerd op de informatie uit de Klimaat- en Energieverkenning 2019 (Schoots en Hammingh, 2019), en berekend door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

Energieprijzen veranderen gedurende het jaar

De maandelijkse prijsontwikkeling in de afgelopen twee jaar laat zien dat de prijzen van januari niet overeenkomen met de gemiddelde prijs in een kalenderjaar (bij gelijk blijvend verbruik; zie figuur 2.2). Dit komt vooral doordat de leveringsprijzen in de loop van een jaar dalen of stijgen.

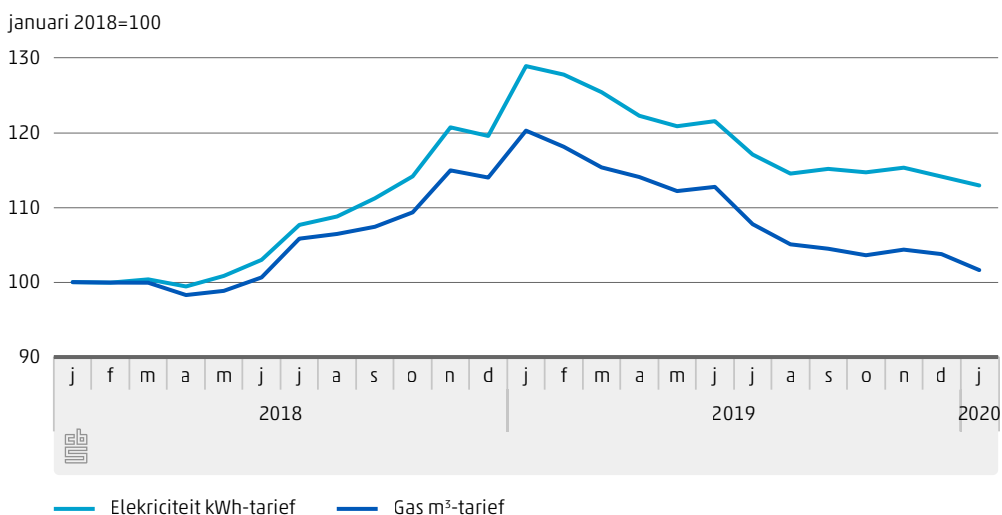
2.2 Maandelijkse verloop van de jaarlijkse energierekening¹⁾

¹⁾ Berekend met de prijzen per maand en het verwachte jaarverbruik van 2020.

De belastingtarieven worden één keer per jaar vastgesteld en veranderen na januari niet meer. De vaste prijzen voor transport en levering veranderen wel, maar meestal met relatief kleine bedragen, de afgelopen twee jaar maximaal 8 euro. Het is met name de leveringsprijs per verbruikseenheid die nogal kan veranderen. In 2018 stegen deze prijzen behoorlijk gedurende het jaar en de prijzen piekten in januari 2019. Daarna daalden de leveringstarieven weer (zie figuur 2.3).

2.3 Leveringstarieven per verbruikseenheid

Hoe de prijzen zich in de loop van 2020 gaan ontwikkelen, weten we niet. Uiteindelijk kan de totale energierekening over 2020 dus hoger of lager uitvallen dan we nu op basis van de prijzen in januari kunnen berekenen. Wel kunnen we een vergelijking maken tussen de gemiddelde energierekening over heel 2019 en heel 2018. Dit kunnen we vergelijken met de gemiddelde energierekening op basis van de prijzen van januari 2019 en januari 2018 (zie tabel 2.4). Hierbij gebruiken we het verwachte verbruik over 2019 zoals berekend door het PBL.

2.4 Vergelijking van gemiddelde jaarlijkse energierekening op basis van gemiddelde prijzen

	Gemiddeld 2018	Gemiddeld 2019	Mutatie	Januari 2018	Januari 2019	Mutatie
	euro					
Totaal	1 535	1 741	206	1 499	1 783	284
Elektriciteit	465	558	93	450	567	117
Gas	1 070	1 183	113	1 049	1 216	167

De gemiddelde energierekening in 2019 kwam 206 euro hoger uit dan in 2018. Op basis van de prijzen in januari zou de jaarlijkse energierekening met 284 euro stijgen.²⁾ De stijging viel uiteindelijk mee omdat de gemiddelde prijzen in 2018 gedurende het jaar omhoog gingen en in 2019 de prijzen na januari omlaag gingen. Hierdoor lag het gemiddelde prijsniveau in 2018 hoger dan in januari 2018 en waren de gemiddelde prijzen in 2019 lager dan in januari 2019.

De rol van vaste en variabele componenten in de prijsontwikkeling

Tot slot van dit hoofdstuk splitsen we de ontwikkeling van de energierekening uit naar de vaste en de variabele prijscomponenten van de gas- en elektriciteitsrekening. De elektriciteits- en gasrekening is ruwweg opgebouwd uit vier prijscomponenten:

1. Belastingen (vaste en variabele component).
2. Een vaste prijs voor het netwerk (transport).
3. Een vaste prijs voor de levering (vastrecht).
4. Een leveringsprijs per verbruikseenheid (prijs per kWh elektriciteit of per m³ gas).

De vaste kosten moeten betaald worden als het huishouden een aansluiting heeft, ook al wordt er geen elektriciteit of gas afgenomen. De variabele kosten worden per verbruikseenheid (per kWh elektriciteit of per m³ gas) betaald.

2.5 Uitsplitsing kosten van gas en elektriciteit naar vaste en variabele prijscomponentenkosten

	Eenheid	Januari 2018	Gemiddeld 2018	Januari 2019	Gemiddeld 2019	Januari 2020
Elektriciteit						
Vaste prijscomponenten	euro/jaar	-82,40	-78,81	-13,35	-6,85	-217,82
Variabele prijscomponenten	euro/kWh	0,2096	0,2144	0,2287	0,2226	0,2281
Gas						
Vaste prijscomponenten	euro/jaar	233,16	236,32	237,81	244,14	251,88
Variabele prijscomponenten	euro/kWhm ³	0,6673	0,682	0,8008	0,7686	0,8195

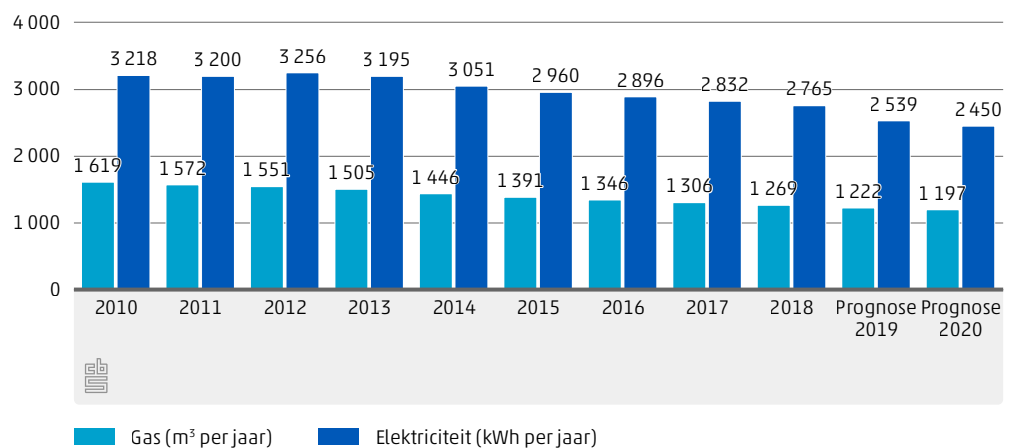
²⁾ Vorig jaar hebben we de stijging berekend op 334 euro. Het verschil van 50 euro komt grotendeels door het hanteren van een ander verbruik voor 2019. We nemen nu het door PBL geraamde verbruik voor 2019. Daarnaast is er een klein effect door betere wegingen van de verschillende contractsoorten en een andere manier van aggregeren.

In tabel 2.5 zijn alle vaste en variabele componenten steeds per energiedrager opgeteld. De vaste kosten voor elektriciteit zijn negatief en zijn dus feitelijk vaste opbrengsten. Dit komt omdat de heffingskorting (vermindering van de energiebelasting) uitgekeerd wordt per elektriciteitsaansluiting. Deze heffingskorting is hoger dan de vaste kosten voor transport en levering van elektriciteit. Door de sterke verhoging van de heffingskorting in 2020 resteert een netto opbrengst van bijna 218 euro aan vaste prijscomponenten in januari 2020. De variabele kosten voor elektriciteit zijn in januari 2020 iets lager dan een jaar eerder, maar stijgen wel ten opzichte van het gemiddelde van 2019. De vaste kosten voor gas nemen geleidelijk toe en ook de variabele kosten voor gas stijgen in januari 2020 ten opzichte van een jaar eerder.

3. Grotere daling energie-rekening door lager verbruik

In het vorige hoofdstuk zijn steeds zuivere prijsvergelijkingen gepresenteerd door het verbruik constant te houden. Maar jaarlijks daalt het gemiddelde gas- en elektriciteitsverbruik en de verwachting is dat deze trend door het klimaat- en energiebeleid zal doorzetten (zie toelichting Gemiddeld gas- en elektriciteitsverbruik). In 2020 is zowel het stroom- als het gasverbruik naar verwachting ongeveer een derde minder dan in 2010 (zie figuur 3.1). Apparaten en lampen zijn steeds energiezuiniger, huishoudens wekken een deel van hun eigen energie op met zonnestroom en door isolatie verbruiken we minder gas. Ook het aantal personen per huishouden daalt en nieuwbouwwoningen zijn de afgelopen decennia kleiner en energiezuiniger geworden.

3.1 Gas- en elektriciteitsverbruik per woning

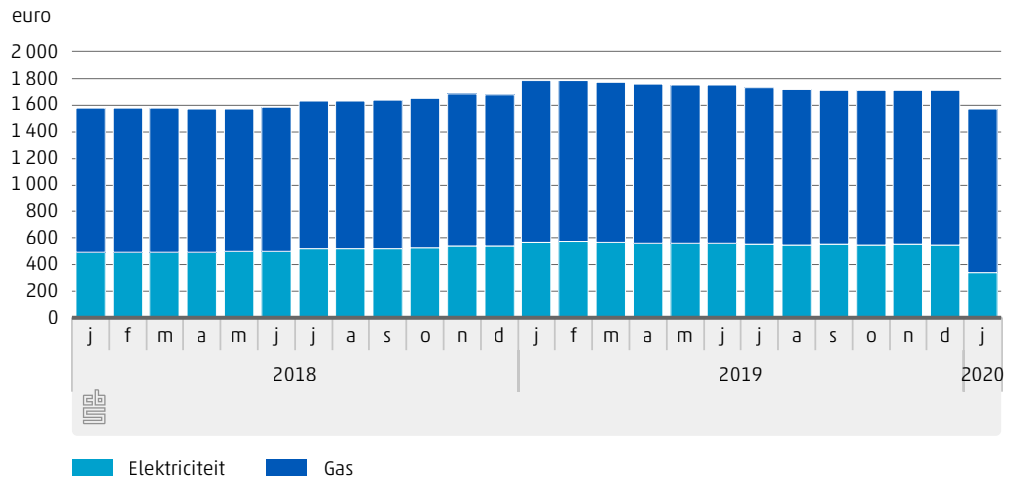
Bron: 2010–2018 CBS, bewerking PBL; prognose 2019 en 2020 PBL.

De gemiddelde energierekening daalde in januari 2020 dus nog meer dan alleen op basis van prijsontwikkelingen verwacht mag worden. Rekening houdend met een verwacht lager

elektriciteits- en gasverbruik is de gemiddelde energierekening in januari 2020 ruim 210 euro lager dan een jaar eerder. Ten opzichte van januari 2018 is de energierekening vrijwel gelijk gebleven (zie figuur 3.2).

Het afnemend verbruik is niet gelijk verdeeld over de huishoudens. Nog meer dan bij prijzen verschillen de verbruiken van jaar tot jaar tussen huishoudens. Sommige huishoudens veranderen niets aan hun gedrag of woning, terwijl anderen ingrijpende woningverbeteringen doorvoeren. Ook kan door bijvoorbeeld gezinsuitbreiding of veranderende leefomstandigheden het energieverbruik toe- of afnemen.

3.2 Het maandelijkse verloop van de jaarlijkse energierekening bij een verwacht jaarlijks afnemend verbruik

De elektriciteits- en gasrekeningen verschillen flink. De gemiddelde jaarlijkse elektriciteitsrekening daalde in januari 2020 met 226 euro ten opzichte van een jaar eerder (zie tabel 3.3), vooral doordat de hogere teruggave van energiebelasting (heffingskorting) via de elektriciteitsrekening wordt verrekend. De gemiddelde jaarlijkse gasrekening steeg met 16 euro. Het effect van een lager verbruik is bij zowel elektriciteit en gas hetzelfde, een besparing van 20 euro. De prijseffecten zijn dit jaar dus veel groter dan de verbruikseffecten.

3.3 Het effect van veranderingen in prijs en verbruik op de energiekosten tussen januari 2020 en januari 2019

	Prijseffect	Verbruikseffect	Totaal
	euro		
Totaal	-170	-40	-210
Elektriciteit	-206	-20	-226
Gas	36	-20	16

4. Verschillen tussen huishoudens

Het verloop van de gemiddelde energierekening wordt bepaald door ontwikkelingen van prijzen en verbruiken. Daarbij is steeds gerekend met een gemiddeld huishouden. Maar er zijn veel verschillende huishoudens. Zo verschilt het aantal personen per huishouden. Ook is de ene woning groter of beter geïsoleerd dan de andere. Een klein huishouden in een kleine nieuwbouwwoning zal gemiddeld minder gas en elektriciteit verbruiken dan een huishouden in een vrijstaande woning uit de jaren dertig. Ook het gas- en elektriciteitsverbruik kan afwijken van het gemiddelde, bijvoorbeeld als de energievoorziening in de woning al deels is geëlektrificeerd. Door deze variatie kunnen de energierekeningen van huishoudens behoorlijk afwijken van de gemiddelde rekening.

4.1 Uitgangspunten analyses

De variatie in het energieverbruik van huishoudens is groot, om verschillende redenen. Het gasverbruik is over het algemeen hoger in oudere of slecht geïsoleerde woningen, grotere woningen en grotere huishoudens. Het elektriciteitsverbruik hangt vooral samen met het aantal apparaten en het gebruik daarvan, wat weer samenhangt met het aantal inwoners, het inkomen en ook de leeftijd van de bewoners.³⁾ Als een huishouden zonnepanelen heeft geïnstalleerd, hoeft het minder elektriciteit af te nemen (zie ook toelichting Saldering van elektriciteitsleveringen).

Het CBS heeft vorig jaar op verzoek van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat voor aardgaswoningen het gemiddeld aardgas- en elektriciteitsverbruik voor 2018 gepubliceerd naar woningtype, woonoppervlakte, bouwjaar en het aantal bewoners (CBS 2019). Dat is gedaan voor tien herkenbare, grotere groepen huishoudens en woningen. Zo kunnen huishoudens snel zien hoe hun energieverbruik en energiekosten zich verhouden tot die van vergelijkbare huishoudens. Een aardgaswoning is gedefinieerd als een woning die met elektriciteit én aardgas van energie wordt voorzien, en waarvan zowel de elektriciteit- als de gaslevering bekend zijn. Woningen met stadswarmte en *all electric* woningen, of woningen waarvoor om datatechnische redenen geen koppeling mogelijk was met informatie over de energieleveringen maakten geen deel uit van het onderzoek (CBS 2019).⁴⁾

Van deze tien profielhuishoudens is het gerealiseerde aardgas- en elektriciteitsverbruik voor 2018 berekend. Het gasverbruik is daarbij gecorrigeerd voor het feit dat 2018 een relatief warm jaar was en dus iets hoger dan het daadwerkelijke verbruik in 2018 (zie toelichting Temperatuurcorrectie gasverbruik). Het elektriciteitsverbruik is gedeeltelijk gesaldeerd voor de teruglevering van opgewekte zonnestroom (zie toelichting Saldering van elektriciteitsleveringen). De gemiddelde daadwerkelijke energierekening van deze groepen

³⁾ Zie bijvoorbeeld Majcen en Itard (2014), CBS (2018) en Stuart-Fox et al. (2019).

⁴⁾ Dit wijkt af van de populatie in hoofdstuk 2 en 3. Samen vormen de aardgaswoningen ongeveer 82 procent van alle bewoonde woningen in 2018. De profielgroepen omvatten 78 procent van de aardgaswoningen.

aardgaswoningen zal in 2018 dus iets lager zijn geweest dan uit deze verbruiken is berekend.

Om inzicht te geven in de spreiding van de energierekening en de veranderingen daarin door prijsontwikkelingen maken we gebruik van de verbruiksgegevens van 2018. Anders dan in de vorige twee hoofdstukken wordt dus niet gewerkt met een prognose voor het verbruik in 2019 of 2020. De reden hiervoor is dat het niet eenvoudig te voorspellen is welke energiebesparende maatregelen huishoudens zullen nemen. Maatregelen (en andere veranderingen) zijn vermoedelijk niet gelijk over de groepen verdeeld. De ontwikkeling van de energierekening in de volgende twee paragrafen houdt dus geen rekening met het effect van de besparingen die voortvloeien uit energiemaatregelen voor de woning of veranderend energiegedrag van bewoners. Het geeft wel een indruk van de spreiding van de energierekening tussen huishoudens, en hoe prijsveranderingen kunnen uitpakken.

4.2 Spreiding tussen groepen huishoudens

Tabel 4.2.1 geeft een beeld van de spreiding van de energierekening tussen verschillende groepen huishoudens en de prijsontwikkeling daarvan tussen januari 2018, 2019 en 2020. Alle bedragen zijn afgerond op 10 euro, omdat deze zijn gebaseerd op de eveneens afgeronde verbruiksgemiddelden.

Zoals verwacht, hebben eenpersoonshuishoudens in een klein, nieuw appartement de laagste energierekening. Met de prijzen van januari 2018 zou de energierekening op jaarbasis uitkomen op ongeveer 940 euro. Een jaar later is dat op basis van de prijzen van januari 2019 gestegen met 200 euro tot 1 140 euro. In januari 2020 is dit weer gedaald tot 960 euro. Meerpersoonshuishoudens in oude, middelgrote rijtjeswoningen betaalden gemiddeld 1 850 euro. In januari 2019 stijgt de energierekening met 340 euro tot 2 190 euro per jaar. Op basis van de prijzen in januari 2020 betaalt deze groep gemiddeld nog 2 020 euro, een verschil van 170 euro met het jaar ervoor. De hoogste energierekening hebben meerpersoonshuishoudens in grote, oude, vrijstaande woningen. Zij waren in januari 2018 gemiddeld 2 840 euro kwijt aan energie. Een jaar later is dat 3 350 euro, en in januari 2020 3 210 euro.

4.2.1 Energierekening op basis van verbruik in 2018* voor groepen van huishoudens

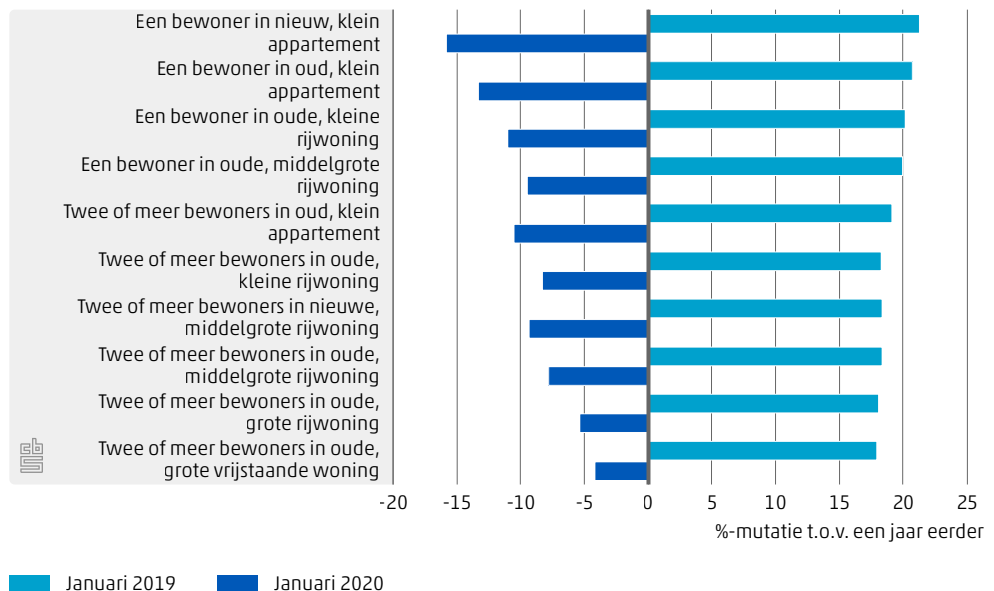
	Verbruik 2018*		Energierekening		
	elektriciteit	aardgas	2018	2019	2020
	kWh	m ³	euro (in prijzen van januari)		
Groepen huishoudens¹⁾					
Een bewoner in nieuw, klein appartement	1 640	670	940	1 140	960
Een bewoner in oud, klein appartement	1 580	870	1 060	1 280	1 110
Een bewoner in oude, kleine rijwoning	1 730	1 160	1 290	1 550	1 380
Een bewoner in oude, middelgrote rijwoning	2 050	1 380	1 500	1 800	1 630
Twee of meer bewoners in oud, klein appartement	2 280	1 090	1 360	1 620	1 450
Twee of meer bewoners in oude, kleine rijwoning	2 860	1 330	1 640	1 940	1 780
Twee of meer bewoners in nieuwe, middelgrote rijwoning	3 340	1 170	1 630	1 930	1 750
Twee of meer bewoners in oude, middelgrote rijwoning	3 290	1 510	1 850	2 190	2 020
Twee of meer bewoners in oude, grote rijwoning	3 950	2 100	2 380	2 810	2 660
Twee of meer bewoners in oude, grote vrijstaande woning	4 490	2 620	2 840	3 350	3 210

¹⁾ Een rijwoning is een tussen-, hoek- of 2-onder-1-kapwoning; oud heeft betrekking op woningen tot 1992, nieuw op woningen die zijn gebouwd in 1992 of daarna; klein geeft aan dat woningen kleiner zijn dan 100 m², middel duidt woningen aan van 100 tot 150 m² en bij groot zijn woningen 150 m² en groter.

Deze eenvoudige vergelijkingen laten zien hoe de energierekeningen van diverse typen huishoudens in de tijd veranderen. Tussen januari 2018 en januari 2019 loopt de stijging van de energierekening uiteen van 200 euro voor alleenwonenden in een klein nieuwbouwappartement tot 510 euro voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden in een grote, oude vrijstaande woning. Procentueel zijn de verschillen in de ontwikkeling van de energierekening tussen de profielhuishoudens tussen 2018 en 2019 echter niet groot. Gemiddeld stijgt de energierekening 18 procent tot 21 procent, waarbij opvalt dat de procentuele stijging iets hoger is voor de huishoudens met een laag energieverbruik (zie figuur 4.2.2), terwijl de absolute stijging van het de energierekening bij deze huishoudens juist het laagste was (tabel 4.2.1).

Tussen 2019 en 2020 zijn de ontwikkelingen tegengesteld. Ten eerste daalt de gemiddelde energierekening door de lagere prijzen in januari 2020. Deze daling is bij alle groepen huishoudens te zien, maar is niet voor alle groepen gelijk. De absolute bedragen waarmee de energierekeningen van de diverse huishoudens daalden, liggen evenwel dicht bij elkaar, ondanks de soms forse verschillen in het gemiddelde energieverbruik. Voor de huishoudens met een zeer laag energieverbruik daalt de energierekening het meest, met 180 euro op jaarbasis. De energierekening van de huishoudelijke grootverbruikers, de meerpersoonshuishoudens in een oude, grote vrijstaande woning, daalt het minst, 140 euro. Dit komt doordat de vaste kosten binnen de energierekening sterk dalen door de verhoging van de teruggave van energiebelasting, terwijl de variabele kosten voor met name aardgas stijgen. Dit pakt gunstig uit voor huishoudens met een laag verbruik. Vooral uitgedrukt als percentage van de energierekening op basis van de prijzen in januari 2019 zijn de verschillen groot: voor kleinverbruikers daalt de energierekening 16 procent, voor huishoudelijke grootverbruikers bedraagt de daling slechts 4 procent (zie figuur 4.2.2).

4.2.2 Ontwikkeling energierekening voor groepen van huishoudens¹⁾

¹⁾ Op basis van verbruik in 2018* en prijzen in januari.

4.3 Spreiding binnen groepen huishoudens

De energierekeningen van huishoudens kennen een flinke spreiding die samenhangt met de woon- en leefsituatie. Maar ook de geschetste groepen zijn verre van homogeen. Om inzicht in de spreiding van de energierekening binnen de profielhuishoudens te geven zijn, tot slot, enkele spreidingsmaten berekend voor de energierekening van 2018. Dit is gedaan op basis van de energieverbruiken in 2018 en de gemiddelde prijzen in 2018 (dus niet januari). Tabel 4.3.1 geeft naast de gemiddelde energierekening ook de mediaan. Deze maat geeft aan dat de helft van de huishoudens in een groep meer en de andere helft minder uitgeeft aan de energierekening. Ook is vermeld hoeveel de laagste 10 procent van de huishoudens binnen een profiel hooguit uitgeven en de bovenste 10 procent van de huishoudens binnen een profiel minimaal uitgeven.

4.3.1 Diverse spreidingsmaten voor de energierekening voor groepen van huishoudens, 2018*

	Gemiddeld	Laagste 10%	Mediaan (50%)	Hoogste 10%
	euro			
Groepen van huishoudens				
Een bewoner in nieuw, klein appartement	970	610	930	1 360
Een bewoner in oud, klein appartement	1 090	640	1 060	1 570
Een bewoner in oude, kleine rijwoning	1 320	840	1 280	1 850
Een bewoner in oude, middelgrote rijwoning	1 540	970	1 480	2 170
Twee of meer bewoners in oud, klein appartement	1 390	870	1 340	1 960
Twee of meer bewoners in oude, kleine rijwoning	1 680	1 130	1 630	2 290
Twee of meer bewoners in nieuwe, middelgrote rijwoning	1 670	1 120	1 630	2 270
Twee of meer bewoners in oude, middelgrote rijwoning	1 890	1 270	1 840	2 560
Twee of meer bewoners in oude, grote rijwoning	2 440	1 580	2 350	3 430
Twee of meer bewoners in oude, grote vrijstaande woning	2 900	1 750	2 740	4 280

Uit tabel 4.3.1 blijkt dat het mediane (doorsnee) meerpersoonshuishouden in oude, middelgrote rijtjeswoningen met aardgas in 2018 1 840 euro aan aardgas en elektriciteit uitgaf. Dat is iets minder dan het gemiddelde van 1 890 euro. Binnen deze groep betaalden de 10 procent huishoudens met de laagste energierekeningen hooguit 1 270 euro, 10 procent had een energierekening van minimaal 2 560 euro. Van de eenpersoonshuishoudens in kleine nieuwbouwappartementen betaalden de 10 procent huishoudens met de laagste energierekeningen in 2018 niet meer dan 610 euro, de hoogste 10 procent betaalde minimaal 1 360 euro. Voor grotere huishoudens in grote, oude, vrijstaande woningen varieerden de energierekeningen van 1 750 euro voor de laagste 10 procent, tot minimaal 4 280 euro voor de hoogste 10 procent. Deze verschillen kunnen samenhangen met factoren die niet meegenomen zijn in de afbakening van de profielgroepen, zoals het exacte aantal inwoners of de energiebesparende maatregelen die zijn getroffen. Maar deze verschillen worden ook veroorzaakt door keuzes van huishoudens, bijvoorbeeld de aan- en afwezigheid, de keuze om een of meer kamers (niet) te verwarmen, de temperatuur waarop kamers verwarmd worden, het douche- en kookgedrag, het aantal apparaten in de woning en het gebruik ervan, etc. Vermoedelijk is de spreiding binnen groepen huishoudens bovendien nog groter dan uit tabel 4.3.1. blijkt omdat hier wordt gerekend met de gemiddelde tarieven in 2018. De daadwerkelijke kosten van huishoudens variëren ook nog met het contract dat zij met hun energieleverancier hebben afgesloten (zie toelichting Het gebruik van gemiddelde prijzen).

5. Toelichting

Het gebruik van gemiddelde prijzen

De nieuwe StatLinetabel met consumentenprijzen voor gas en elektriciteit geeft de gemiddelde maandelijkse prijs van de verschillende componenten van de gas- en elektriciteitsrekening. Deze componenten zijn: belastingen, netwerk- en leveringskosten en kunnen een vaste component hebben en een variabele.

Per component wordt een gemiddelde berekend, gebaseerd op de informatie van energieleveranciers over de tarieven die zij hanteren voor de verschillende contracten en het aantal aansluitingen (huishoudens) die zij bedienen. De prijzen van contracten verschillen bijvoorbeeld per leverancier, per soort energie (groen of grijs), per dagdeel (dag- en nachtstroom of een enkele meter voor één tarief) en contractduur. Bij het berekenen van het gemiddelde voor de prijscomponenten is door weging rekening gehouden met het aantal aansluitingen voor de verschillende contracten.

Bij het gebruik van deze prijzen voor het berekenen van de gemiddelde energierekening voor huishoudens op nationaal niveau levert dat een goede benadering. Voor een huishouden dat precies evenveel energie verbruikt als het gemiddelde kan de hoogte van de energierekening wel hoger of lager uitpakken, afhankelijk van het contract met de energieleverancier.

Belastingen op energie

Er zijn twee specifieke heffingen op energie: de energiebelasting en de opslag duurzame energie (ODE). De ODE is in 2013 ingevoerd en de opbrengsten van deze belasting gaan naar de subsidiëring van duurzame energie. Energiebedrijven innen de energiebelasting en ODE voor elke verbruikte kilowattuur stroom en m³ gas en dragen dit vervolgens af aan de overheid.

Omdat de overheid energie als een basisbehoefte ziet, krijgt elk huishouden een vast belastingbedrag terug. Dit is de heffingskorting. Deze heffingskorting wordt verrekend per elektriciteitsaansluiting en heeft daardoor in de berekeningswijzen in dit artikel alleen een zichtbaar effect op de prijs van elektriciteit.

Ten slotte betaalt elk huishouden btw over de energierekening. De levering, het transport en de energiebelastingen vallen allemaal onder het hoge btw-tarief van 21 procent.

Berekening van een gemiddelde energierekening

Met de StatLinetabel consumentenprijzen voor gas en elektriciteit kan een gemiddelde gas- en elektriciteitsrekening uitgerekend worden. Hiervoor worden de variabele tarieven (de tarieven per verbruikseenheid) vermenigvuldigd met het verbruik en opgeteld bij de vaste tarieven.

Opbouw van een gemiddelde elektriciteits- en gasrekening (inclusief btw)

	Tarief januari 2020	Verbruik	Totaal
	euro		
Elektriciteit			
Transportkosten (vast)	241,85		241,85
Leveringskosten (vast)	67,5		67,50
Leveringskosten (variabel)	0,0768	2 450	188,16
Energiebelasting	0,11822	2 450	289,64
ODE	0,03303	2 450	80,92
Heffingskorting	-527,17		-527,17
Totaal jaarbedrag elektriciteit			340,90
	euro		
Gas			
Transportkosten (vast)	185,36		185,36
Leveringskosten (vast)	66,52		66,52
Leveringskosten (variabel)	0,3227	1 197	386,27
Energiebelasting	0,40301	1 197	482,40
ODE	0,09378	1 197	112,25
Totaal jaarbedrag gas			1 232,80
Totale energierekening			1 573,70

Gemiddeld gas- en elektriciteitsverbruik

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) berekent het gemiddelde gas- en elektriciteitsverbruik door huishoudens. Woningen op stadswarmte zijn uitgesloten en het totale gasverbruik wordt gecorrigeerd voor verschillen in buitentemperatuur (zie Temperatuurcorrectie gasverbruik). Om te komen tot het gemiddelde gasverbruik per bewoonde woning wordt het totale temperatuur gecorrigeerde gasverbruik van alle huishoudens in Nederland gedeeld door het totaal aantal bewoonde woningen zonder stadswarmte.

Voor het gemiddelde elektriciteitsverbruik wordt de opwekking met eigen zonnepanelen gesaldeerd met de totale levering. Er kan sprake zijn van enige overcompensatie omdat niet bekend is welke leveringen reeds zijn gesaldeerd en welke niet (zie Saldering van elektriciteitsleveringen). De totale levering van elektriciteit aan huishoudens door energiemaatschappijen wordt daarnaast nog verminderd met leveringen aan gemeenschappelijke ruimten, zoals galerijen en liften. Om te komen tot het gemiddelde elektriciteitsverbruik per bewoonde woning wordt de gecorrigeerde totale leveringshoeveelheid van elektriciteit gedeeld door het totaal aantal bewoonde woningen in Nederland.

Saldering van elektriciteitsleveringen

We spreken in dit artikel voor het gemak over het energieverbruik van huishoudens, maar feitelijk betreft de informatie de energieleveringen aan huishoudens. Deze informatie is afkomstig van netbeheerders. Sommige netbeheerders leveren informatie over de gesaldeerde elektriciteitslevering, dus na correctie voor eventuele teruglevering bij

zonnestroom. Andere berichtgevers leveren informatie over de niet-gesaldeerde leveringen. Bij oude, analoge meters is de levering altijd gesaldeerd omdat daarbij de meter terugloopt. Het is op dit moment niet bekend welke informatie gesaldeerd is en welke niet. In elk geval zullen woningen met zonnestroom minder elektriciteit afnemen dan identieke woningen zonder zonnestroom doordat een deel van de opgewekte stroom ook direct door het huishouden gebruikt wordt.

Temperatuurcorrectie gasverbruik

Het grootste deel van het gasverbruik wordt gebruikt voor ruimteverwarming. In een jaar met een zachte winter gebruiken huishoudens hierdoor gemiddeld minder gas dan in een jaar met een strenge winter. Bij het berekenen van prijseffecten en de mogelijkheden voor energiebesparing wordt daarom vaak gewerkt met temperatuur gecorrigeerde gasverbruiken. Hierbij wordt het daadwerkelijk gasverbruik omgerekend naar de hoeveelheid aardgas die verbruikt zou zijn als de temperatuur in een jaar gemiddeld geweest zou zijn. Er zijn diverse correctiemethoden ontwikkeld (Niessink 2017). De in dit artikel gebruikte gasverbruiken zijn gecorrigeerd voor temperatuur. Dit sluit aan bij de berekeningen in de Klimaat- en Energieverkenning.

Referenties

CBS (2018), [Energieverbruik van particuliere huishoudens](#). Online artikel.

CBS (2019), [Gemiddelde energielevering aardgaswoningen, 2018](#). Gepubliceerde maatwerktabel.

CBS StatLinetable (2020). [Gemiddelde energietarieven voor consumenten](#).

Majcen, D. en L. Itard (2014), [Relatie tussen huishoudenskenmerken en -gedrag, energielabel en werkelijk energieverbruik in Amsterdamse corporatiewoningen](#). Delft: TU Delft, in opdracht van Rekenkamer Metropool Amsterdam.

Niessink, R.J.M. (2017), Temperatuurcorrectie – Een gevoeligheidsanalyse. Petten: ECN Beleidsstudies.

Schoots, K. en P. Hammingh (2019), Klimaat- en Energieverkenning 2019. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

Stuart-Fox, M., T. Kleinepier en K. Gopal (2019), [Energiebesparen in de woningvoorraad: inzichten uit de Energiemodule WoON 2018](#). Delft: ABF Research in opdracht van Ministerie van BZK.

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2019-2020	2019 tot en met 2020
2019/2020	Het gemiddelde over de jaren 2019 tot en met 2020
2019/'20	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2019 en eindigend in 2020
2017/'18-2019/'20	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2017/'18 tot en met 2019/'20

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Eindredactie Statistische Trends

Math Akkermans
Marion van den Brakel
Moniek Coumans
Annelie Hakkenes-Tuinman
Brigitte Hermans
Suzanne Loozen
Ronald van der Bie
Kees Groenenboom

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2020.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.